ובא מעשה לפני רבן שמעון בן גמליאל ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור: **גמ'** מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם אמר לו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש יחלוקו ומעשה נמי בציפורי באחד ששכר מרחץ מחבירו בשנים עשר זהובים לשנה מדינר זהב לחדש ובא מעשה לפני רבן שמעון ב"ג ולפני ר' יוסי ואמרו יחלוקו את חדש העיבור אמר רב אי הואי התם הוה יהיבנא ליה כוליה למשכיר מאי קא משמע לן תפום לשון אחרון הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הונא אמרי בי רב אסתירא מאה מעי מאה מעי מאה מעי אסתירא אסתירא אי מהתם הוה אמינא פרושי קא מפרש קמשמע לן ושמואל אמר בבא באמצע חדש עסקינן אבל בא בתחלת חדש כוליה למשכיר בא בסוף חדש כוליה לשוכר מי אמר שמואל לא אמרינן תפום לשון אחרון והא [ו]רב ושמואל דאמרי תרוייהו [א]כור בשלשים אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה כור בשלשים סאה בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה התם טעמא מאי משום דתפים הכא נמי קא תפים [ב]ורב נחמן אמר [ג]קרקע בחזקת בעליה קיימת מאי קמ"ל תפום לשון אחרון היינו דרב [ד]אע"ג דאפיך מיפך בעו מיניה מרבי ינאי [ה]שוכר אמר נתתי ומשכיר אומר לא נטלתי על מי להביא ראיה אימת [ה]אי בתוך זמנו תנינא אי לאחר זמנו תנינא דתנן [א] [ז]ימת האב בתוך שלשים יום בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה [ח]לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה לא צריכא ביומא דמשלם זמניה או לא אמר להו ר' יוחנן תניתוה

שכיר

ובא מעשה לפני ר' יוסי כו'. תימה דלשמואל משמע דמספקא ליה לר' יוסי אי תפים לשון ראשון או אחרון ובתמורה (דף כה: ושם) גבי תמורת עולה ושלמים א"ר יוסי דבריו קיימים והיינו תפום לשון שניהם ובגזיר פ"ב (דף ט. ושם) ובזבחים (דף ל. ושם) ובפסחים (דף נג: ושם) ובמנחות (דף קג: ושם) אית ליה לרבי יוסי דבגמר דבריו אדם נתפס וי"ל דהכא מספקא ליה שאי אפשר לומר (ג) דעת של שניהם שהרי סותרים זה את זה אבל בתמורה שאינם סותרים זה את זה א"ר יוסי תפום לשון שניהם וההיא דגזיר דמפרש דבריו הריני גזיר מן הגרוגרות והרי עלי מנחה מן השעורים קאמר דבגמר דבריו אדם נתפס: **הוה אמינא פרושי קא מפרש.** פי' נקונטו אסתירא מאה מעי מאה מעי לא משום תפום לשון אחרון אלא משום דמפרש (ד) לשון אסתירא חשוב דשוה מאה מעי וקשה דתנן בפרק גט פשוט (ג"ב דף קפה:) זוזים מאה דינון סילעין תלתין אין לו אלא מאה אלמא כי פרושי מפרש אזלינן בתר פחות שבלשונות למימר דאינון סילעין תלתין גרועין דליכא למימר התם לא מפרש אע"ג דאמר אינון כיון שרחוקין כל כך זה מזה מאה מתלתין (ה) אלא מהדר קא הדר ביה דא"כ היה הולך הכל אחר המתמון כדתנן התם כתב למעלה מנה ולמטה מאתים הכל הולך אחר המתמון וגרלה לר"י לפרש דאי מהתם מהיא דאסתירא הוה אמינא הכא פרושי קמפרש והוי כולו לשוכר דהכי קאמר י"ב דינרים לשנה אך שאשלם לי דינר בכל חדש לא אמתין עד סוף שנה כמו שכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף וכי האי גונא אמר פרק בית כור (שם דף קה. ושם) גבי חלוקין עליו חבריו על בן נגס ואי הוה אמר הכא כולו למשכיר גרידא ה"א בהיא דאסתירא פרושי קמפרש ונידול בתר פחות שבלשונות כי ההיא דגבי גט פשוט אף ע"ג דלא אמר דאינון מאה מעי כדקאמר התם אי נמי הוי אמינא האי דכולו למשכיר לאו משום תפום לשון אחרון אלא מספקא ליה ומשום דקרקע בחזקת בעליה קיימת הוי למשכיר ואפי' אפיך מיפך כדאמר רב נחמן ורבינו שמואל פי' בפרק בית כור בע"א אי מהתם דמרחץ ה"א פרושי קמפרש שמסופק היה וקאמר י"ב דינרים לשנה אם היא פשוטה ודינר זהב לחדש אם היא מעוברת ולכך כולו למשכיר ולאו משום תפום לשון אחרון והשתא לא הוי פרושי קא מפרש כהיא דהתם דלעיל דהתם הוי כדפי' ר"י ותו ההיא דמרחץ אין צריך לדחות משום דפרושי קמפרש דבלאו הכי איכא למידחי דטעמא הוי משום דקרקע בחזקת בעליה עומדת ואפילו אפיך מיפך וכדפירש ר"י ניחא אלא דבפ' בית כור אינו מיושב לשון אי מהיא דמשמע דקאי אמרחץ והרבה יש כיוצא בזה בגמרא ולפירוש רבינו שמואל אינו מיושב בשמעתין אי מהיא ולפירוש הקונטי' אינו מיושב שם אם לא תפס שם כפי' רבינו שמואל וכאן בפירוש הקונטי' וי"ם דל"ג אי מהיא אלא גרס מהו דתימא ותו לא וניחא טפי: **בחזקת שלא נפדה.** ואי"ת לאביי דאמר בפרק השותפים (ב"ב דף ה. ושם ד"ה ונא) עביד איניש דפרע בגו זמניה אמאי הוי בחזקת שלא נפדה וי"ל דהתם הוי טעמא כי היכי דלא לטרדן והא לא שייך בפדיון הכא שיכול ליתן לאחר כהן שירלה אבל קשה דא"כ היכי מייתי הכא מיניה דאיה לשוכר דשייך טעמא דלא לטרדן אלא יש לומר דלהכי הוי בחזקת שלא נפדה לפי שירא שימות הכא אי יתעכבו המעות תוך שלשים דאין בגו פדוי לא בפרק יש בכור (בכורות דף מט. ושם) ושוכר נמי ירא להקדיש השכר פן יפול הבית [ב] אי יפול ביתו של משכיר עצמו ויוציאנו דאמר ליה לא עדיפת מנאי כדאמרינן לעיל (דף קא:): נקיטת

גמ' מעשה לסתור. ריש"א תנא אי כוליה דשוכר אי כוליה דמשכיר ומייתי מעשה דיחלוקו: **ואם אמר לו וכו'.** דאיכא תרתי לישני לשנה ולחדשים: **יחלוקו.** דלא ידעינן אי תפום לשון ראשון אי לשון אחרון: **אסתירא מאה מעי מאה מעי.** אם אחד אומר לחבירו בכמה חפץ זה אמר לו אסתירא מאה מעי ונתרצו מאה מעי מייב לו: **ואם אמר מאה מעי אסתירא.** מייב לו אסתירא. תפום לשון אחרון: **אי מהתם.** הוה אמינא טעמא לאו משום דאית ליה תפום לשון אחרון אלא דהאי כוליה לשון אחרון אלא דהאי פרושי קמפרש אלא גדול שהוא שוה מאה פרוטות וכי אמר מאה מעי אסתירא הכי א"ל מאה פרוטות רעות שאינן שוות אלא אלא אסתירא אלא מדינה והוא אלא דינר שהוא שמיני שבאלא לורי כדאמרינן בהחובל (ב"ק ל.) בהתוקע לחבירו משלם לו אלא והוא אלא דינר וחצי דינר ג"ו פרוטות וחצי דינר אלא אחד משמנה באיסר וחצי דינר אלא מעה כסף שהן שתה פונדיונין ופונדיון שני איסרין הרי י"ב איסרין לחצי דינר הן לכל איסר ח' פרוטות הרי ג"ו וכי אמר ליה אסתירא מאה מעי אלא שהוא יותר ארבע פרוטות קאמר ליה דסתם מעות פרוטות נינהו אי לא פירש מעות כסף. ואי אפשר לומר דמאה מעות כסף קאמר שאין לך אלא כזה שאפי' אלא לורי אינו אלא ב"ד מעות: **ושמואל אמר.** מתני' דתני יחלוקו: **בבא לב"ד באמצע החדש.** ואמר לו לא מביתי לו תן לי שכר חדש זה וכי מספקא לן איזהו לשון נתפיס אמרינן העמד ממון על חזקתו ומה שדר בה כבר לא מספקינן מיניה (ד) ודלמא לשון אחרון אית לן למיתפס ומה שלא עבר מן החדש לו יצא לו יתן לו שכרו העמד קרקע על חזקתה בחזקת בעליה: **כולו למשכיר.** העמד קרקע בחזקת בעליה: **בסוף החדש כולו לשוכר.** העמד ממון על חזקתו: **יכול לחזור בו אפילו בסאה אחרונה.** ואע"פ שמשך אינה משיכה דכוליה חד מקח הוא ועד דמשך כוליה לא קני מידי: **ראשון קנה.** כיון דא"ל משך ולא מדד קנה. הייט כשמקנה לו כל החבילה כמות שהיא והמדידה בלוי מילתא בעלמא היא להודיע כמה מכר (רשב"ם ב"ב פו: וכעי"ז שם קה.). **ראשון ראשון קנה.** שכל אחד מכירה בפני עצמו היא, וכגון דהוה מדה לוקח ובפימעא דקני ליה כליי, א"ל בכרות מוכר וכגון דא"ל מעיקרא יקנה לך כלך בכרשוחי (שם פו:). בחזקת שלא נפדה. דלא עביד אינש דפריק תוך שלשים, עד שיביא ראיה (בכורות מט.). **בחזקת שנפדה.** דכהן הוי מוליא מחבירו והורע כחו (שם). עד שיאמרו לו. לכן שלוח אביו בשעת מיתתו שלא נפדה, ובאמירה סגיא בלא עדות גמורה, דהך חזקה דמחזקינן ליה בחזקת שנפדה, לאו זו היא חזקה מעלייתא, דדיבא דאינשי לא עבדי למפרע חזרו מיד, והכא לא שייך למימר עד שיביא ראיה, דהכא יכול לומר לו הכן לכהן דעלמא יהביה אנא (שם).

מוסף רש"י

ששכר מרחץ מחבירו כו'. דא"ל הכי מרחץ זה אני משכיר לך ב"ב זהובים לשנה, דינר זהב לחדש, ואותה שנה שנת עיבור היתה. ואי תפסינן לשון ראשון נתעברה לשוכר ולא יצא אלא י"ב זהובים לי"ב חדשים, כדתנן המשכיר בית לחברו לשנה נתעברה השנה נתעברה לשוכר, ואי תפסינן לשון אחרון נתעברה למשכיר ויחייב ליתן לו י"ג זהובים, כדתנן נמי המשכיר לחדשים נתעברה השנה נתעברה למשכיר, והכא בלשון ראשון המשכיר לו בית לשנה ובלשון אחרון המשכיר לו לחדשים, והרי שתי הלשונות סותרין זה את זה (רשב"ם ב"ב קה.). **יחלוקו את חדש העיבור.** יתן לו שכר חצי החדש, דממון המוטל בספק חולקין, דמספקא להו אי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון (שם). **כור בשלשים אני מוכר לך.** צריך היה לו למעות כנגד דמי הכור ולא נתכוין שיהא זה קונה פחות מכור, אלא כור בגמלוס מקנה לו לא פחות ולא יותר, הלכך אפילו אם משך ואע"פ שפסק ואפילו ברעות לוקח ובכליו של לוקח, לא קנה עד שיהא הכור מדוד כולו, דהכא מדידה מעכבת הואיל והקפיד במכירה פחות מכור ויותר מכור, ומשום הכי יכול לחזור בו מכל המכירה, אפילו כשמדד לו כ"ע אחין חוזר הוא כל זמן שלא נמדד אלא אחרונה, ואע"פ שמשך הכ"ע אחין אינה משיכה מעליא, דכור זה חד מקח הוא ועד דמשיך טוליה לא קני כדאמרינן בפרק הזהב (מז.) דהיכא דמכר לו חמור בפרה ועלה ומשך את הפרה ולא משך את הטלה יכולין לחזור גם משום דלא הוי משיכה מעליתא, ומתני' דקתני משך ולא מדד קנה, הייט כשמקנה לו כל החבילה כמות שהיא והמדידה בלוי מילתא בעלמא היא להודיע כמה מכר (רשב"ם ב"ב פו: וכעי"ז שם קה.). **ראשון ראשון קנה.** דאשון מכירה בפני עצמו היא, וכגון דהוה מדה לוקח ובפימעא דקני ליה כליי, א"ל בכרות מוכר וכגון דא"ל מעיקרא יקנה לך כלך בכרשוחי (שם פו:). בחזקת שלא נפדה. דלא עביד אינש דפריק תוך שלשים, עד שיביא ראיה (בכורות מט.). **בחזקת שנפדה.** דכהן הוי מוליא מחבירו והורע כחו (שם). עד שיאמרו לו. לכן שלוח אביו בשעת מיתתו שלא נפדה, ובאמירה סגיא בלא עדות גמורה, דהך חזקה דמחזקינן ליה בחזקת שנפדה, לאו זו היא חזקה מעלייתא, דדיבא דאינשי לא עבדי למפרע חזרו מיד, והכא לא שייך למימר עד שיביא ראיה, דהכא יכול לומר לו הכן לכהן דעלמא יהביה אנא (שם).

עין משפט נר מצוה

צח א מיי' פ"ד מהל' מכירה הל' ז סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' ר סעיף ז:

צט ב ג מיי' פ"ז מהל' שכירות הלכה ב סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' שיב סעיף טו:

ק ד ה מיי' שם הל' ג ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג שם טוש"ע חו"מ סי' שז סעיף ח:

קא ו ז מיי' פי"א מהל' נחלות הלכה יט סמג עשין קעד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף יד:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שוכר וכו' שכר השנה: (ב) ד"ה השנה דשכירות אינה וכו' והוא יום אחרון: (ג) תוס' ד"ה ונא וכו' שאי אפשר לומר דעתו על שניהם: (ד) ד"ה הוה אמינא וכו' משום דמפרש לשונו אסתירא: (ה) בא"ד מאה מתלתין סלעין אלא:

הגהות הגר"א

[א] נמ' דתנן מת כו'. נ"ב גירסת הרי"ף ורא"ש דתניא כל ל' יום בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן לאחר ל' יום בחזקת שנתן עד כו'. וקאי אשכירות סתם שהוא על ל' יום וכ"ה בתמכ"ם וש"ע ורש"י החליף הגירסא וכדעת תוס' וס"פ בפ"ק דב"ב (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' שי"ז ס"ק ג'):

[ב] תוס' סד"ה בחזקת. אי יפול כו'. נ"ב אבל רא"ש כ"ה כתב דבתוך זמנו אי הקדים לו שכרו אינו יכול להוציאו אף בכה"ג:

מסורת הש"ס

ה) נ"ב פו: קה. [קו:]. ו) נקמן קו:. ז) בכורות מט.. ד) דלמא לשון ראשון כל"ל ר"ת.

שכיר בזמנו נשבע ונוטל. אם ביום שילא ממלאכתו תבעו נשבע שלא קיבל ונוטל שזה אחד מן הנשבעים ונוטלין האמורים במסכת שבועות (דף מד:) שתקנו לו חכמים דשקלוה לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר משום דבעל הבית טרוד בפועליו וכשבור שנתן לזה כשנתן לחבירו: (ג) **אכל.** בעלמא אפי' ביום זמנו נאמן לומר פרעתיך כבר ובשבועת היסת שהטילו חכמים על מי שאינו מודה במקצת: **וכתב ליה.** משכיר לשוכר שטרא שהשכירה לו לעשר שנים ולא נכתב בשטר זמן ולאחר זמן בא לפני ב"ד ואמר כבר פרע בה חמש שנים וזה אמר לא פרעתי אלא שלש: **מהימן.** בעל הבית דקרקע בחזקת בעליה עומדת על כל דבר ספק הבא לפניו: **אברא.** שובר: **דלא אחזק בה.** דלא תימא לקוחה היא בידי ולא שתוכל לתבוע עשר שנים לעולם: **שואל אדם בטובו לעולם.** אם ראה אדם כלי לחבירו ואמר השאילני בטובו וא"ל הן שאול לו לעולם כל זמן שהוא רואי למלאכה דהאי בטובו משמע לן כל זמן שהוא (ג) בטובו אפילו מחזירו חוזר ונוטלו כשילטרך: **והוא דקני מיניה.** דבעלים אבל לא קני [ב] מכי אהדייה כלתה קנייה דמשיכה ראשונה: **ומהדר ליה קפיה.** וכשיפחות שלא יהא ראוי יחזיר לו שכריו דהא לאו במתנה יהביה אלא שאלה הואי [ג] ובטובו (ג) הוא והאי לאו טוב הוא: **פרדיסא.** סתמא: **רפיק ביה.** חד פרדיסא: **כל דבעי.** אפילו [ד] גדול כאגטוכיא: **ואי א"ל פרדיסי.** רפיק ביה כל פרדיסי דאית ליה ולא אמרינן תרי פרדיסי הוא דקאמר ליה דאפי' טובא נמי משמע: **אושלן.** השאילני: **גרגותא.** נאר מים חיים להשקות שדות: **לא בני לה.** אם בא לבנותו ולומר עוד שאול לי לעולם זה מעכב עליו ואומר לא השאלתיך אלא אותו ולא כשנעשה אחר: **בני לה.** והרי היא שאולה לו עד שישקה כל שדותיו: **בי גרגותא.** אמר לו בלשון הזה השאילני בי גרגותא השאילני מקום לחפור בו באר קאמר ליה: **וכרי ואזיל כמה גרגותי בארעיה.** אם לא ימצא כאן יחפור במקום אחר עד דמתרמי ליה מקום הראוי: **ונריך למיקני מיניה.** מעיקרא ואי לא קנה מיניה דיבורא בעלמא א"ל ומאי למהדר ליה: **מתני' חייב להעמיד לו בית.** בימי שכירותו: **לא יעשנו קטן.** השוכר מעכב עליו אי אפשי בבית גדול ואי אפשי בבית קטן: **גמ' ואי דאמר ליה בית זה.** אני משכיר לך: **אזדא ליה.** הלך לו מזלו גרם ואמאי חייב להעמיד לו בית: **וליעמיך** ל"ג: **מהו דתימא מאי כזה דקאי אגודא דנהרא.** שהוא חשוב ואגודא דנהרא הוא דמתני בהדיה שדרך בני אדם מקפידין בכך אבל אחרכו ורחבו לא אתני בהדיה: **קמ"ל.** דאכולה מילתא אתני:

הדרן עלך השואל

המקבל. או בחריסות למחצה ולשנים ולרביע או בחכירות בכך וכך כורים לשנה: **לחרוש אחריו.** אחר הקצירה או העקירה כדי להפוך שרשים של עשבים רעים שבו וימותו ולא יחזרו וילמחו לכשתזרע: בזמורות

נקיטת חמש שנין. פר"ח לשון אחד וכן בקונטרס שאין כתוב בשטר לא תחילת השנים ולא סופן והשטר ביד השוכר ואומר משכיר לשוכר כבר דרת ה' שנים ופריך בשטר מלוה מי נאמן לומר פרעתי פלגא ומשני הכא א"ל האי דכתבי לך שטרא כי היכי דלא תחזק פירוש עיקר השטר נכתב בשבילי שלא תאמר לקוח הוא בידי ואין השטר בידך אלא כדי שלא אכתוב לך חשבון השנים כמה היו מכל מקום עיקר השטר בשבילי נכתב שע"י כן יש קול שבמשכנתא הוא אזלא אע"פ שהשטר בידך ולשון שני פר"ח וזה לשונו יש אומרים שכתוב בשטר בזמן כך וכך שכרתי חלרו של פלוני עשר שנים בק' דינרים י' דינרים בכל שנה ואחר ה' שנים טוען השוכר ואמר למשכיר נקיטת שכירות חמש שנין כו' ואסיקנא דהשוכר נאמן ובשבועה ומסתברא כי האי פירושא בתראה עכ"ל ולשון זה נראה עיקר חדא דבנאמנות השוכר האומר שפרע השכירות אייבי נמי לעיל מייה בסמוך ומשמע דבהכי נמי אייבי (ד) ועוד דהשתא ניחא טפי מה שאמר במסקנא שלא נעשה השטר לגוביינא אלא כדי שלא יחזיק השוכר דלפי זה השטר יצוי ביד המשכיר: **שואל אדם בטובו.** בערוך בערך שואל מפרש בטובו בטובה שמחזיק השואל להמשאיל יכול השואל להשתמש לעולם בכליו של משאיל ואין נראה: **פרדיסי רפיק ביה כל פרדיסי דאית ליה.** וא"ת לאמר בריש המוכר את הבית (ב"ב דף פא: ושם ד"ה ארעתא) ארעתא תרתי משמע ואין לומר דהתם נמי אי אמר ארעאי הוה משמע כולהו כמו פרדיסי דהא אמר התם בסוף פרק (דף פט:) דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי ותו לא וי"ל דהיינו דוקא גבי מכר דאין לנו לומר שמכר כל קרקעותיו אלא הפחות אבל בשאלה אינו מקפיד דמשאיל לכל ארכו (ה) ועוד י"ל דהתם יד לוקח על התחתונה שהמוכר מוחזק והכא יד המשאיל על התחתונה שהשואל מוחזק וכ"ת לא מקרי שואל מוחזק כיון שסופו להחזיר ואין נשאר בידו כדאמר לעיל קרקע בחזקת בעליה עומדת ואפי' בסוף החדש לא דמי דדוקא קרקע שאין יכול להגניע לשמטו מיד בעלה אזלינן בתר חזקה קמא אבל במטלטלין אזלינן בתר מאן דתופס השתא היכא דליכא חזקת קרקע כנגדה:

הדרן עלך השואל

המקבל. בתבן ובקש. אותו שנקלן עם השבולת קרוי תבן והנשאר בארץ קרוי קש שקורין אישטובל"א כדכתיב (בראשית כד) גם תבן גם מספוא רב עמנו (שמות ה) לקושש קש לתבן שהיו מלקטים בשדות הקש הנשאר שם תחת התבן כי התבן כבר הוליכוהו הבעלים אים לביתו וכן אמרינן בפרק שואל (שבת דף קנ:) בשלמא קש משכחת לה במחובר אלא תבן במחובר היכי משכחת לה ובגמרא דקאמר (ו) בעינא דתיתבן ארעאי הוה ליה למימר דתתקש אלא משום שרגילות הוא לעשות אספה מן התבן ולזבל השדה ולהכי קאמר דתיתבן כלומר שיהא הקש במקום הזבל העושין מן התבן והא דקאמר ואותו שנשאר בקרקע אין נותנין לבהמות לאכול וכתיב נמי נמי בעינא תיבנא התם לפי שעוקר הכל ודש את הכל במוריגים ומתרבך נקרא הכל תבן: [וע"ע מוספות שבת לו: ד"ה מיבה]:

ולזל

ו) [לקמן קיא.] שבועות מה:, ב) ל"ל טוב ואפילו. יעב"ץ ועי' רש"ש.

הגהות הב"ח

(א) במשנה למרוש אחריה ימרוס: (ב) רש"י ד"ה שכיר וד"ה אבל הד"ל: (ג) ד"ה ומהדר וכו' ובטובו הואי והאי: (ד) תוס' ד"ה נקיטת וכו' דבהכי נמי אייבי הכא ועוד: (ה) ד"ה פרדיסי וכו' ועוד י"ל. נ"ב וכרש המוכר [אמת] הבית לחו המוס' פירוש זה: (ו) תוס' ד"ה המקבל וכו' ובגמרא דקאמר האי אמר בעינא דתיתבן:

הגהות הגר"א

[א] גב' מחזיק. נ"ב גירסת ר"ח מחזיק עלך. בעל העיטור ועי' בתוס' (ולשון שני פר"ח כו'): [ב] רש"י ד"ה והוא דקני. מכי כו'. נ"ב ור"ן ורמב"ם מפרשים אפי' לא אהדייה ועי' רא"ש והגא"ש: [ג] שם ד"ה ומהדר. ובטובו כו'. נ"ב ר"ל שאינו יכול לתקנו: [ד] שם ד"ה כל דבעי אפי' כו'. נ"ב ורמב"ם פי' אפי' אינו שלו:

עין משפט נר מצוה

קכב א ב מיי' פי"א מהל' שכירות הל' ו סמג עשין ל טוש"ע ח"מ סי' פט סעיף ג וסעיף ג [וסי' עח סעי' ג]:

קנ ג מיי' שם הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שז סעיף א:

קד ד מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ב:

קה ה ו ז מיי' פ"א מהל' שאלה ופקדון הלכה ח סמג לאוין נב טוש"ע ח"מ סי' שמא סעיף ו:

קו ח מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ז:

קז ט מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ח:

קח י כ ל מ מיי' פ"ה מהלכות שכירות הלכה ז סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעיף ח:

נ [מיי שם הל' ו טוש"ע ח"מ סי' שיד סעי' א בהג"ה]:

א ס מיי' שם פ"ח הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ

סי' שב סעיף ד:

ב ע מיי' שם הלכה י סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ב:

בזמורות ובקנים ושניהם מספקין את הקנים: **גמ'** תנא מקום שנהגו לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור [א]ושניהם מעכבין זה על זה לקצור אינו רשאי לעקור האי אמר בעינא דתתבן לי ארעאי והאי אמר לא מצינא לעקור אינו רשאי לקצור האי אמר בעינא דתינקר ארעאי והאי אמר בעינא תיבנא ושניהם מעכבין זה על זה למה לי מה טעם קאמר מה טעם לקצור אינו רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור משום דשניהם מעכבין זה על זה: לחרוש אחריו יחרוש: פשיטא [ב]לא צריכא באתרא דלא מנכשי ואזל איהו ונכיש מהו דתימא אמר ליה האי דנכישנא אדעתא דלא כריבנא לה קמ"ל [א] [ג]דאיבעי ליה לפרושי ליה: הכל כמנהג המדינה: הכל לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר [ד]מקום שנהגו להשכיר אילנות על גבי קרקע משכירין מקום שאין נהגו להשכיר אין משכירין מקום שנהגו להשכיר משכירין פשיטא [ה]לא צריכא דכ"ע יהבי בתילתא ואזל איהו ויהביה בריבעא מהו דתימא דאמר ליה האי דבצרי לך אדעתא דלא יהיבנא לך באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: מקום שנהגו שלא להשכיר אין משכירין: פשיטא [ו]לא צריכא דכ"ע מקבלי (ה) בריבעא ואזל איהו וקיבלה בתילתא מהו דתימא א"ל האי דטפאי לך אדעתא דיהבת לי באילנות קמ"ל דאיבעי ליה לפרושי ליה: כשם שחולקין בתבואה כך חולקין בתבן ובקש: אמר רב יוסף בבבל נהיגו דלא יהיבי תיבנא לאריסא למאי נפקא מינה דאי איכא אינש דיהיב עין יפה הוא ולא גמרינן מיניה אמר רב יוסף [ז]בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית וחיזרא [ח]כללא דמילתא כל עיקר [ב] [ט]בלמא דבעל הבית נטירותא יתירתא דאריסא ואמר רב יוסף [ג] [י]מרא וזבילא ודוולא וזרנוקא דבעל הבית אריסא עביד בי יאורי: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות ובקנים: (ג) קנים מאי עבידתייהו אמרי דבי רבי ינאי קנים המוחלקין שבהן מעמידין את הגפנים: ושניהם מספקין את הקנים: למה לי מה טעם קאמר מה טעם שניהם חולקין בקנים משום דשניהם מספקין את הקנים: **מתני'** [י]המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין או בית האילן יבש המעין ונקצץ האילן אינו מנכה לו מן חכורו [כ]אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זו או שדה בית האילן זה יבש המעין ונקצץ האילן מנכה לו מן חכורו: **גמ'** היכי דמי אילימא דיבש נהרא רבה אמאי אינו מנכה לו מן חכורו [ד] [ל]נימא ליה מכת מדינה היא אמר רב פפא [מ]דיבש נהרא זוטא דאמר ליה איבעי

ואזל הוא ויהיב בריבעא. תימה דהכא משמע דבעל הבית שקיל פחות מן האריס וכבל דוכתי משמע שהאריס נוטל פחות כדאמרינן במי שאחזו (גיטין דף עד:) כ"ע לו תלת ושקלי ריבעא ואת לי ארבעה ושקיל תילתא ונקמן בפירקין (דף קי.) נמי אמרינן אריס אומר למחצה ירדתי ובעל הבית אומר לשליש הורדתיו משמע שאריס רגיל ליטול פחות ולא יותר וי"ל דהכא איירי שהאריס נותן זרע אבל בכל דוכתי איירי שבעל הבית נותן זרע או בכרמים ופרדסים שאין צריך זרע דאיכא אתרא דעבדי הכי דאריסא יהיב ביזרא ואיכא אתרא דעבדי הכי דמרי ארעא יהיב ביזרא כדאמר לעיל בסוף איזהו נשך (דף עד:):

בוכרא וטפתא. פר"ח חריץ וכן חריץ שכן רגילים לעשות סביבות השדה מחוץ לגדר כדאמרינן בסוף פרק בית כור (ב"ב דף קח.) ובערוך [ערך אלכנתא] פי' כפירוש הקונטרס: **בלמא.** פירוש שמירה כמו פיו בלוס (בכורות דף מ:) פירוש סגור וכן בולס עלמו בשעת מרינה שילהי כסוי הדם (חולין דף פט.) אבל אולר בלוס דסוף פרק המקבל (גיטין דף סז. ושם ד"ה בלוס) הוא בסמ"ך (ד) כמו עיסה בלוסה מעורב בפרק כלל גדול (שבת דף עו:) ואולרות בלוסין בב"ר (פרשה ט):

מנכה לו מחכורו. כין בחכירות כין בקבלנות איירי כדאמר בגמרא ואע"ג דתנן לקמן (דף קה:) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מכת מדינה היא מנכה לו מחכירותו ולא איירי אלא בחכירות דבקבלנות אינו מנכה לו אלא נוטל שליש או רביע כמו שהתנה כדפירש לקמן בקונטרס מ"מ הכא בסיפא מנכין לו כיון דא"ל בית השלחין דלא איבעי ליה למימר כיון דקאי בגווה מדאמר זו כדאמר בגמרא ש"מ שרוצה לומר כל זמן שהא בית השלחין כמו שהיא עכשיו אינו בה מעין: דאפשר

בזמורות. הקלולין מן הגפנים: **בקנים.** מפרש בגמ' קנים המעמידים את הגפנים שקורין פוסי"ל: **ושניהם מספקין את הקנים.** החדשים בכל שנה שאין על האריס אלא לעבוד ולשמור אבל שאר דברים על שניהן. וסיפא דמתניתין ליתא אלא בקבלנות דאי בחכרנות לא שייכא חלוקה: **גמ' ושניהן מעכבין.** לשנות מן המנהג: **הא' אמר.** בעל הקרקע אי אפשי שתעקור דבעינא דתיתבן ארעאי שישאר בה מן הקשין ויהא לה לזבל לזריעתה לשנה הבאה: **והא' אמר.** אם בעל הבית אמר עקור מני האי למימר ליה לא מצינא מיטרח שהקלירה נוחה מן העקירה: **דתינקר.** שתהא נקיה שאינה צריכה לזבל: **בעינא תיבנא.** אני צריך תבן לבהמותי ואי אפשי שתשאר בקרקע: **שניהן מעכבין זה על זה למה לי.** כיון דתנן בתרוייהו אינו רשאי מכלל דזימנין דיהא ליה למר בהכי ולמר בהכי וזימנין איפכא: **משום דשניהם מעכבין.** כלומר מפני שאינן יש להם טעמה לכאן ולכאן: **ואזיל איהו ונכיש.** בעוד שהתבואה מחוברת ותלש ממנה עשבים רעים אלא שלאחר מכאן חזרו וגדלו בהן קלת מהן: **דלא כריבנא ליה.** שלא אחרוש עוד אחריה שהניכוש במקום חרישה שלאחר הקלירה היא למנוע עשבים הרעים: **שנהגו להשכיר אילנות.** עם שדה לבן שיטול האריס חלקו בפירות האילן אע"פ שאינו טורח בהן שאינן צריכין לעבודה: **משכירין.** כלומר מסתמא הן מושכרין: **יהבי בתילתא.** נותנין קרקעות לאריסין ע"מ שיטלו הן חלק שלישי ואריס שני חלקים: **ואזל איהו ויהיב בריבעא.** שלא יטול הוא אלא רביע והאריס שלשה חלקים: **דבצרי לך.** שאני נוטל פחות משאר בעלי בתים: **מקבלי בריבעא.** ע"מ ליתן לבעל הקרקע רביע בתבואה: **בוכרא וטפתא וארכבתא וקני דחיזרא דבעל הבית.** סביבות השדה עושין חריץ ונותנין העפר על המילר להגביה סביבותיו ולאחר זמן כשנידש מוזר הוא ומוסיף עליו עפר שנית וכן שלישית. ראשון קרי בוכרא והשני טפתא לשון ריבוי דמטפי לה והשלישי קרי ארכבתא: **קני דחיזרא.** קנים שנועצים בארץ לאורך בו קוליס או נסרים סביבות השדה: **דבעל הבית.** עליו יליאה זאת לעשות: **חיזרא גופיה.** הקוליס שאורגין בו סביב הקנים דאריסא: **עיקר בלמא.** עיקר שמירה שאי אפשר בלא היא: **נטירותא יתירתא דאריסא.** עליו להוליא שאינו עושה אלא להקל מעליו שלא יצטרך לטרוח כלל בשמירתה: **מרא.** פוסי"ר בלע"ז: **וזבילא.** (ג) פאל"א: **ודוולא.** לדי להשקות שדה: **וזרנוקא.** עוד למלאות במקום שנוהגין לדלות בנודות: **אריסא עביד בי יאורי.** עליו לעשות חרילין משפת הנהר עד סוף השדה חרילין הרבה שבשדולין המים מן הנהר שופכין בחרילין והחרילין מוליכין עד סוף השדה והיא שותה מאליה: **מוחלקין.** שמיטלה קליפתן מחשוף הלבן שעליהן: **שניהם מספקין למה לי.** פשיטא כיון דתנא דלשניהן הן וחולקין בהן ממילא שמעינן דשניהן מספקין את החדשים דאי לא יהיב מעיקרא אחתי פליג ביניהם: **מתני' היה השלחין.** קרקע יבישה דלא דייה במי הגשמים וממעיין שבה משקה אותה: **או בית האילן.** ובשביל האילן ההוא חביבה על האריס שנוטל חלק בפירות אלא טורח: **מן חכורו.** אם קיבלה ממנו בחכירות בכך וכך טורין לשנה דמעיקרא לא גלי דעתיה דמשום מעיין או אילן טפי לה בחכירותה: **חכור לי בית השלחין זו.** גלי דעתיה דבשביל שהוא בית השלחין טפי לה וחכרה ממנו: **גמ' נהרא רבה.** שהכל משקין ממנו: **נימא ליה מכת מדינה היא.** ותנן לקמן בפירקין (דף קה:) המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב אם מכת מדינה היא מנכה מן החכירות: **נהרא זוטא.** אמת המים שהמשיכו מן הנהר הגדול אצל הבקעה להשקות ממנה:

ג א ב ג מי' פ"ח מהל' שכירות הל' ו סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שכ סעיף ד:
ד ד ה ו מי' שם עור ש"ע שם סעיף ה:
ה ז ח ט מי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ג:
ו י מי' שם הל' ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שכא סעיף ה:
ז כ מי' שם טוש"ע שם סעיף כ:
ח ל מ מי' שם ועיין במ"מ טוש"ע שם סעיף ה:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מקבלי בריבעא ואזל איהו: (ב) שם קנים מאי עבידתייהו. נ"ב עיין פ' המוכר את הבית ד' ס"ע בפרש"ש קנים מאי עבידתייהו מה צריכים לכרם קנים הגדילים בקרקע דקנים סתמא משמע ליה במקום גידולן כמו חיצת הקנים קנים המחולקין מפולגין שמעמידין מחת הגפנים כדי שיהיו הגפנים זקופין והאשכולות תולין בחויל ולא יתקלקלו בקרקע וקורין להו פאשל"ש: (ג) רש"י ד"ה וזבילא פאל"ש. נ"ב בלשון אשכנז מיש"ע גאב"ל: (ד) תוס' ד"ה בלמא וכו' הוא בסמ"ך. נ"ב וכן פי' רש"ש פ' מ"ה דף נ"ח ע"ש:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דאיבעי כו'. נ"ב ר"ל דבה"ג מהני אף אם שתק בע"ה. הרמ"ה: [ב] שם בלמא. נ"ב פי' סייג. לשון הרי"ף: [ג] שם מרא חבילא. נ"ב מרא. חבילא. לשון הרמב"ם הקרדום שחופרין בו האדן. והכלים שנושאין בהם העפר ומפרש דכל זה ה"ה בחוכר והטור חלק עליו בזה וכן נ"ה ובאייה בחתני' כשם כו': [ד] שם בימא כו'. נ"ב ר"ל בחכירות ועי' רש"י כאן ולקמן ק"ה ב' בחתני' ועיין חוס' ד"ה מנכה כו'. מ"מ דלא בטור (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' שכ"ז ס"ק ב'):

לעזי רש"י

פושי"ל [פיישיל"ש]. תמרוכות גפן.
פושיי"ר [פושוי"ר]. מעדר.
פאל"א [פיל"א]. יעה (כלומר כף שטוחה בעלת ידית ארוכה).

משלחם לה בין בחכירות ובין בקבלנות. בכולן יש לומר לקלור יקלור לעקור יעקור דכל מה שיש לו לטעון בקבלנות יש לו לטעון בחכירות. וגבי יבש המעיין אם אמר מכור לי שדה [בית] שלמין זו כי היכי דבחכירות כי יבש המעיין מנכה לו הכי נמי בקבלנות אם קבלה בשלים ולמחצה הכל לפי מה שנפסד: **מכאן ואילך כו'.** כל אחת אפרשנה במקומה: **שמא בעלמא.** כך היא נקראת אבל לא בשביל המעיין העליתי בחכירותך: **לאך.** חצי כור לפי חשבון שאתם בחצר המשכן. חמשים על חמשים הוי בית סאה: **אע"פ שאין בו גפנים** גרסינן. וגבי פרדס **אע"פ שאין בו רמונים** גרסינן: **אמר לו מחכיר לחוכר.** שדה בית השלחין אני מחכיר לך יכול לומר שמא בעלמא אמרי: **מתני' הוכירה.** שלא חרשה ולא זרעה: **שמין אופה.** כגון בקבלנות שקבל למחצה ונשלים ולרביע אבל בחכירות לא שייכא הא דמאי שמין אינה מכירותו יתן לו: **אם אוביר.** אעשנה בורה: **ולא אעביד.** ולא אעשה בה פעולה הראויה לה: **גמ' דורש לשון הדיוט.** שהרגילו הדיוטות לכתוב שלא כמקנת חכמים היה דורש הלשון לפסוק הדין אחריו: **אדם מביא קרבן עשיר על אשתו.** שהוא חייב בקרבן לידתה ונרעתה ואם הוא עשיר אין יכול לומר היא אין לה כלום ותיפטר בקרבן עני: **כל הקרבנות שהיא חייבת.** שלא בנדר ונדבה כגון קרבן זיבתה ואשם וחטאת שעליה: ה"ג לה (ו) בת"כ **א"ר יהודה לפיכך אם פטרה אינו חייב בהן שכן היא כותבת לו אחרלין** (ז) **דאיתא לי עלך מן קדמת דנא.** והכי פירושה לפיכך אם גירשה ונתן לה כתובתה ועדיין קרבנותיה עליה אינו חייב בהן שכך כותבת לו בתוך השובר שכותבת לו על קבלת כתובתה התקבלתי כתובתי ואחרלין דאית לי עלך מן קדמת דנא וכל אחריות שהיה לי עליך מלפני היום הזה. ולשון הספרים אינו יודע לפרשו כראוי: **כתובת אמן.** שכותבין להן ביום אירוסין: **לכשתכנסי לחופה.** וקדושיהן ע"מ כן ולא חלו קדושין בה עד שתיכנס לחופה והרי חטפה קודם לכן: **לא ימשכננו.** ע"י שליח בית דין במשכון שהוא יתר על חובו: **שכך הוא כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דיבי.** אם משיב לו את העבוט לזמן מרובה שמין את המשכון וכותב לו זה בשטר יהיו לך כל תשלומין עלי ליפרע ממני דמי משכון זה ואם משכנו יותר על חובו נמצא גובה שלא כדין: **טעמא דכתב ליה הכי.** כלומר למה ליה למיכתב ליה והאמר ר' יוחנן משכנו והשיב לו את העבוט ומת הלוה שומטו המלוה מעל גביו ולא הוו כשאר מטלטלי דיתמי דלא משתעבדי לבעל חוב דכיון דמשכניה קנייה כי דידיה לגוביינא: נישואין או לוותה ואכלה לא ישלם ועד כאן לא מיבעיא לן בס"פ אהני יש נוחלין (ב"ב דף קנט.) בלוותה ואכלה ועמדה ונשאת אי כלוקח הוי אי כיורש הוי אי כלוקח הוי ואין המלוה מוציא מיד הבעל אי כיורש הוי ומוציא אלא בנכסים שהכניסה לו אבל מנכסי הבעל פשיטא דלא גבי וה"ה לוותה כשהיא תחתיו לערוך מה שאינו משועבד לה דלא משלם ובלא שום ראיה דבר פשוט הוא דאל"כ אם יקניטוה תלוה ותשליך לאיבוד ותחייבנו ק' מנה בכל יום אבל בגזירות אין לחוש שתדור ותפסידו ובנדרים ובנדבות נמי אם היה חייב לשלם היתה מפסדת בו כמה וכמה דאפילו יוכל להפר דחשיב כדברים שבינו לבינה משום הפסד ממונו יש לחוש שמא תדור ותפרע קודם שישמע ואפילו ישמע זימנין דמיטרד דלאחר בנדרים בפ' נערה (דף עג.) ודלא [ז]כרב אחא שהורה שהבעל חייב לפרוע חובת אשתו שלוותה קודם שנשאה מכח דר' יהודה דהכא: **לא** ישמכננו יותר מחובו. [ח]דאף על גב דאין משלם לו הגירעון אלא בכתב מכל מקום לא ימשכננו יותר ממחובו: **טעמא** דכתב ליה הכי **והא אמר** רבי יוחנן כו'. ותימה והא כיון דדרים לשון הדיוט אפילו לא כתב נמי כדפרישית לעיל ומאי פריך לרבי יוחנן וי"ל דאם איתא דרבי יוחנן דאמר שומטו מעל גבי בניו דמכח לשון הדיוט קאמר היה לו לפרש: אהני

דאפשר לאתויי בדוולא. וא"ת אפילו לא אפשר נמי אמאי מנכין לו דכיון דלא יבש נהרא רבה מו לא הוי מכת מדינה וי"ל דנקט האי טעמא לאשמועינן דאפילו יבשו נמי שאר יאורי שדות אחרים דהשתא הוי מכת מדינה אפילו הכי אינו מנכה לו כיון דאפשר לאתויי בדוולא מנהרא רבה דדוקא באכלה חגב או נשדפה שאין יכול לתקן הקלקול ע"י שום טורח מנכה לו אי נמי יש לומר דודאי בחכירות לא היה צריך לטעם זה אפילו בלא אפשר לאתויי אחי שפיר אבל משום קבלנות איצטריך שלא יוכל לומר לא אתעסק בה ואפ"ה לא אשלם במיטבא לפי שאינו מחוייב להביא מנהרות אחרים הרחוקים ביותר ועל כן הוצרך לומר דלא יבש נהרא רבה ומאי לאתויי בדוולא ולכך מחוייב לעשות בקבלנותו: **הני** תרי מתני' קמייתא איתנהו בין בחכרנותא כו'. ואע"ג דכשם שחולקין בתנותא ליתא בחכירות מ"מ עיקר מילתא דהיינו ריעא מיירי בין בחכירות בין בקבלנות: **אידי** ואידי דאמר ליה מחכיר לחוכר. לכאורה משמע דבא"ל חוכר למחכיר הוי קפידא בלאו האי טעמא מדלא קאמר אידי ואידי בין אמר ליה חוכר למחכיר בין אמר ליה מחכיר לחוכר [א] אבל אי אפשר לומר כן דהא מתני' בדא"ל חוכר למחכיר אייני דקמני א"ל חכור לי שדה בית השלחין ואפ"ה משום האי טעמא דוקא הוי קפידא ולאו דוקא נקט מחכיר לחוכר דה"ה חוכר למחכיר אלא משום דשמואל לא משכח קפידא במחכיר לחוכר קאמר דבינא דבמחכיר לחוכר נמי הוה קפידא

בכה"ג דאייני מתני':

היה דורש לשון הדיוט. לשונות שלא תיקנו חכמים לכתוב אלא הדיוטות הורגלו לכותבן היה דורש ואפילו לא כתב כאילו נכתב דאי דוקא כשכתב מה היה דורש פשיטא שיש לו לקיים כמו שהתנה דהא לאו אמכתא היא:

הכי גרסינן בתוספתא דכתובות (ג) אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבנות שהיא חייבת שכך כתב לה אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא פי' כל קרבנות שהיתה חייבת קודם שנשאת לו יבעבורה שכתב לה אחריות דאית לך שאתה חייבת יהא עלי מן קדמת דנא אפילו חובות שקדמו לנישואין ודוקא בקרבנות שהן חובה לכפרתה כגון לידה וזיבה ונרעת או להכשירה לאכול בתרומה או לשתות ביין אם היא נזירה והכי איתא בירושלמי בכתובות בפרק נערה דקתני התם אפילו אכלה חלב או חיללה שבת משמע דוקא בהני שצריכה להביא אבל קרבנות שנדרה ונדבה קודם נישואין או לוותה ואכלה לא ישלם ועד כאן לא מיבעיא לן בס"פ אהני יש נוחלין (ב"ב דף קנט.) בלוותה ואכלה ועמדה ונשאת אי כלוקח הוי אי כיורש הוי אי כלוקח הוי ואין המלוה מוציא מיד הבעל אי כיורש הוי ומוציא אלא בנכסים שהכניסה לו אבל מנכסי הבעל פשיטא דלא גבי וה"ה לוותה כשהיא תחתיו לערוך מה שאינו משועבד לה דלא משלם ובלא שום ראיה דבר פשוט הוא דאל"כ אם יקניטוה תלוה ותשליך לאיבוד ותחייבנו ק' מנה בכל יום אבל בגזירות אין לחוש שתדור ותפסידו ובנדרים ובנדבות נמי אם היה חייב לשלם היתה מפסדת בו כמה וכמה דאפילו יוכל להפר דחשיב כדברים שבינו לבינה משום הפסד ממונו יש לחוש שמא תדור ותפרע קודם שישמע ואפילו ישמע זימנין דמיטרד דלאחר בנדרים בפ' נערה (דף עג.) ודלא [ז]כרב אחא שהורה שהבעל חייב לפרוע חובת אשתו שלוותה קודם שנשאה מכח דר' יהודה דהכא: **לא** ישמכננו יותר מחובו. [ח]דאף על גב דאין משלם לו הגירעון אלא בכתב מכל מקום לא ימשכננו יותר ממחובו: **טעמא** דכתב ליה הכי **והא אמר** רבי יוחנן כו'. ותימה והא כיון דדרים לשון הדיוט אפילו לא כתב נמי כדפרישית לעיל ומאי פריך לרבי יוחנן וי"ל דאם איתא דרבי יוחנן דאמר שומטו מעל גבי בניו דמכח לשון הדיוט קאמר היה לו לפרש: אהני

איבעי לך לאתויי בדוולא אמר רב פפא [א]הני תרתי מתניתא קמייתא משכחת לה בין בחכרנותא בין בקבלנותא מכאן ואילך דאיתא בקבלנותא ליתא בחכרנותא ודאיתא בחכרנותא ליתא בקבלנותא: אם אמר לו חכור לי שדה בית השלחין זה [וכו']: ואמאי לימא ליה שמא בעלמא אמרי לך מי לא תניא [ב]האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאין בו אלא לתך הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור [ג]כרמא אני מוכר לך אע"פ שאין בו גפנים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי כרמא [ד]פרדס אני מוכר לך אע"פ שאין בו רמונים הגיעו שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי פרדסא אלמא אמר ליה שמא בעלמא אמרי לך הכא נמי נימא ליה שמא בעלמא אמרי לך אמר שמואל לא קשיא [ה]הא דאמר ליה מחכיר לחוכר הא דאמר ליה חוכר למחכיר אמר ליה מחכיר לחוכר שמא בעלמא א"ל א"ל חוכר למחכיר קפידא רבינא אמר אידי ואידי דא"ל מחכיר לחוכר מדקאמר זה מכלל [ו]דקאי בגוה עסקינן בית השלחין למה ליה למימר דקאמר ליה בית השלחין כדקיימא השתא: **מתני'** [ז]המקבל שדה מחבירו והובירה שמין אותה כמה ראויה לעשות ונותן לו שכך כותב לו [ח]אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא: **גמ'** ר"מ היה [ט]דורש לשון הדיוט דתניא [י]ר"מ אומר אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא רבי יהודה היה דורש לשון הדיוט [יא]דתניא ר' יהודה אומר [יב]אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל קרבן וקרבן שהיא חייבת [יג]שכך כותב לה אחריות דאית ליך עלי מן קדמת דנא [יד]הלל הזקן היה דורש לשון הדיוט דתניא [טו]אנשי אלכסנדריא היו מקדשין את נשותיהם ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפים אותם מהן ובקשו חכמים לעשות בניהם ממזרים אמר להן הלל הזקן הביאו לי כתובת אמכם הביאו לו כתובת אמן ומצא שכתוב בהן לכשתכנסי לחופה הוי לי לאינתו ולא עשו בניהם ממזרים ר"י בן קרחה היה דורש לשון הדיוט דתניא [טז]ר"י בן קרחה אומר המלוה את חבירו לא ימשכננו יותר מחובו שכך כותב לו תשלומתא דאית לך עלי כל קבל דיבי טעמא דכתב ליה הכי הא אי לא כתב ליה הכי לא קניא והא אמר רבי [יז]יוחנן משכנו והשיב לו המשכון ומת שומטו מעל גבי בניו

מסורת הש"ס

(א) ב"ב ז., ב) לעיל עג: [לקמן קט.], ג) [תוספתא דכתובות פ"ד], ד) נדרים לה: [זיר כד. נגעים פי"ד [מי"כ], ה) [פיומא דמילתא שכך כותב לה וכו' ליתא במשנה לכך שפיר גרסינן דמיא והיא תוס' בכתובות פ"ד ע"ב], ו) [עי' תוס' יבמות קח. ד"ה בית הלל ותוס' בכתובות עג. ד"ה שאין], ז) תוספתא דכתובות פ"ד, ח) [תוספתא דכתובות פ"ד], ט) [לקמן קיד: ושם הגי' משכנו ומת שומטו כו' וכ"ה גי' הערו' ערך שמטו מ' וע"ש בהש"], י) פי' הוא רב אחאי נתן ויש גורסין בכ"ב אחר. רש"ג, כ) [עי' מהר"מ ורש"ל ורש"ל],

הגהות הב"ח

(ו) רש"י ד"ה ה"ג לה בת"כ. נ"ב בפרשה מצורע במגילת מצורע סוף פ"ד: (ב) בא"ד אחרלין דאית כל"ל ותוס' מ' נמחק: (ג) תוס' ד"ה ה"ג בתוספתא דכתובות פ"ד אדם:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אידי. אבל כו'. נ"ב ומ"ה חולק:

עין משפט נר מצוה

ם א עין נטור ס"ע מ"מ סי' שכא סעיף ה בהג"ה:
י ב מיי' פכ"ח מהל' מכירה הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' ריח סעיף יז:
יא ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף יח:
יב ה ו מיי' פ"מ מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' שכא סעיף ב בהג"ה:
יג ז מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שכא סעיף ב:
יד ח טוש"ע מ"מ סי' מב סעיף עו:
טו ט מיי' פ"י מהל' שנגנות הלכה ו סמג עשין רטח:
טז י מיי' פ"ג מהלכות מלוה ולוה הלכה ו סמג לאוין קפח טוש"ע מ"מ סי' לז סעיף יט:

מוסף רש"י

בית חשבון אתחיים אחלר המשכן (ב"ב ז.). אדם מביא קרבן עשיר על אשתו. שאם היתה עניה ומתחייבה קרבן עני ולא הספיקה להביא קרבן עני עד שניסת לו הרי זה מביא קרבן עשיר על אשתו וכן בכל קרבנות שהיא חייבת קודם לכן ואפילו קרבן קטן שאינו בעולה ויולד (נזיר כד.). ולא אמרינן דאע"פ שנשאת לעשיר עניה היא דמה שקנתה אשהקנה בעלה אלא כל הקורבנות שחייבת מביא עליה (נדרים לה:) משכנו והשיב לו המשכון ומת. ליה לאחר שהשיב לו את העבוט, שומטו. מלוה, מעל גבי בניו. ואין נעשה אלא כשאר מטלטלים שלהן דלא משתעבדי לבעל חוב, דכיון דמשכניה קנייה (לקמן קיד:).